

Woningbouwlocaties Ooltgensplaats-Dorp

Quicksan natuurwetgeving

Gemeente Oostflakkee

8 maart 2012
Definitief rapport
9W7274B0

ROYAL HASKONING
Enhancing Society

HASKONING NEDERLAND B.V.
WATER

George Hintzenweg 85
Postbus 8520
3009 AM Rotterdam
+31 10 443 36 66 Telefoon
info@rotterdam.royalhaskoning.com E-mail
www.royalhaskoning.com Internet
Arnhem 09122561 KvK

Documenttitel Woningbouwlocaties Ooltgensplaats-Dorp
Quickscan natuurwetgeving
Verkorte documenttitel Quickscan natuurwetgeving Ooltgensplaat
Status Definitief rapport
Datum 8 maart 2012
Projectnaam Milieuonderzoeken woningbouwlocaties
Ooltgensplaat-Dorp
Projectnummer 9W7274B0
Opdrachtgever Gemeente Oostflakkee
Referentie 9W7274B0/R0002/WSTE/Rott

Auteur(s) ir. C.W. (Willem) Kuijsten
Collegiale toets W. (Wouter) Stempher MSc
Datum/paraaf ..... 8/3/2012 .....
Vrijgegeven door ir. H.F. Zwaan
Datum/paraaf ..... 8 mrt. 2012 .....

INHOUDSOPGAVE

	Blz.
1 INLEIDING	1
1.1 Algemeen	1
1.2 Werkzaamheden	1
2 JURIDISCH KADER	3
2.1 Flora- en faunawet	3
2.2 Natuurbeschermingswet	3
2.3 Nota ruimte (Ecologische Hoofdstructuur)	4
3 PROJECTGEBIED	7
3.1 Plangebied	7
3.2 Voorgenomen ingreep	9
4 TOETSING FLORA- EN FAUNAWET	11
4.1 Methoden	11
4.2 Resultaten	12
4.2.1 Vaatplanten	12
4.2.2 Zoogdieren	12
4.2.3 Vogels	13
4.2.4 Reptielen en amfibieën	13
4.2.5 Vissen	13
4.2.6 Ongewervelde dieren	13
4.2.7 Conclusies	14
4.3 Effecten op beschermde soorten	14
4.3.1 Beschrijving van de effecten	14
4.3.2 Effecten op beschermde soorten	14
4.4 Toetsing aan de Flora- en faunawet	16
4.4.1 Mogelijke overtredingen van de Flora- en faunawet	16
4.4.2 Mitigatie	16
4.4.3 Vervolgstappen	17
4.4.4 Ontheffingplicht	17
5 TOETSING GEBIEDSBESCHERMING	19
5.1 Natuurbeschermingswet Natura 2000 gebied Krammer-Volkerak	19
5.2 Ecologische Hoofdstructuur	19
6 CONCLUSIES	21
6.1 Flora- en faunawet	21
6.2 Natuurbeschermingswet en EHS	21
7 LITERATUUR	23

BIJLAGEN

---

1. Nederlandse Natuurwetgeving
2. Overzicht beschermde soorten
3. Jaarrond beschermde vogelnesten

1 INLEIDING

1.1 Algemeen

De gemeente Oostflakkee is bezig om een herziening van het bestemmingsplan Ooltgensplaat-Dorp op te stellen. In het kader van dit bestemmingsplan zijn een aantal noodzakelijke milieu- en omgevingsonderzoeken vereist voor de realisatie van enkele woningbouwlocaties. Onderhavig rapport betreft een quickscan ten aanzien van de natuurwetgeving.

Voor een bestemmingsplanwijziging is het noodzakelijk om de mogelijke effecten op beschermde natuur weer te geven en aan te geven of het reëel is dat de eventueel benodigde vergunningen en ontheffingen verkregen zullen worden. Voor de ontwikkellocaties is dus in ieder geval een toetsing aan de Flora- en faunawet noodzakelijk (quickscan).

1.2 Werkzaamheden

Het uit te voeren onderzoek bestaat uit de volgende onderdelen:

- Het beschrijven van de relevante wettelijke kaders.
- Het uitvoeren van een bureauonderzoek naar de reeds bekende voorkomende beschermde soorten.
- Een veldbezoek in de vorm van een habitat-geschiktheidsonderzoek, waarbij gekeken wordt naar het mogelijke voorkomen van beschermde soorten.
- Toetsing van de mogelijke effecten op beschermde soorten (Flora- en faunawet).

2 JURIDISCH KADER

Binnen de Nederlandse natuurwetgeving wordt onderscheid gemaakt in de soortenbescherming en gebiedsbescherming. Hiervoor zijn twee wetten actief, respectievelijk de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998. In beide wetten zijn naast het nationaal natuurbeschermingsbeleid ook tal van internationale verdragen en richtlijnen verankerd, zoals: Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn, Wetlands-Convention, Conventie van Bonn en CITES. Daarnaast is in het Nederlandse natuurbesluit aangegeven dat de verschillende bijzondere en beschermde natuurgebieden verbonden dienen te worden, hetgeen tot uiting komt in de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De EHS is planologisch verankerd in de Nota Ruimte.

2.1 Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet regelt de bescherming van planten en dieren in Nederland en is in april 2002 in werking getreden. Via de Flora- en faunawet is onder andere het soortenbeschermingsdeel van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn in de Nederlandse wetgeving vastgelegd.

De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende planten- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn. Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling.

In 2005 is met het gewijzigde Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten het beschermingsregime versoepeld. Met deze aangepaste regelgeving is niet meer altijd een ontheffing nodig voor het uitvoeren van werkzaamheden in de openbare ruimte. Voor regulier voorkomende werkzaamheden en ruimtelijke ontwikkelingen geldt nu een vrijstellingsregeling.

In bijlage 1 is een uitgebreide beschrijving van de werking van de Flora- en faunawet opgenomen, met daarbij het stroomschema, waarmee bepaald kan worden op welke wijze getoetst wordt of voor een project een ontheffing van de Flora- en faunawet noodzakelijk is. Daarnaast is in bijlage 2 een overzicht gegeven van de beschermde soorten van de Flora- en faunawet en in bijlage 3 een overzicht van de jaarlijkse beschermde vogelnesten.

2.2 Natuurbeschermingswet

De Natuurbeschermingswet 1998 richt zich op de gebieden die zijn aangewezen op basis van de Vogel- en Habitatrichtlijn. Met deze Europese richtlijnen worden habitats en soorten van Europees belang beschermd. Dit zijn de Natura 2000-gebieden. De Natuurbeschermingswet 1998 is ook van kracht voor beschermde natuurmonumenten en op gebieden die de Minister van LNV (thans EL&I) heeft aangewezen ter uitvoering van internationale verdragen en verplichtingen, zoals de Wetlands. Omdat de Natura 2000-gebieden het overgrote deel vormen van de drie typen beschermde gebieden met het zwaarste beschermingsregime, richt de checklist vergunningverlening zich specifiek op deze gebieden.

Op grond van de Natuurbeschermingswet moet worden bepaald welke effecten een activiteit heeft op de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied. In de wet is uitgangspunt dat projecten en andere handelingen die de kwaliteit van habitats kunnen verslechteren of die een significant verstorend effect kunnen hebben op Natura 2000-gebieden, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, niet mogen plaatsvinden zonder vergunning.

De landelijke staat van instandhouding van de verschillende habitattypen, soorten en vogels staat vermeld in het aanwijzingsbesluit van een Natura 2000-gebied. De instandhoudingsdoelstellingen (behoud, verbetering, uitbreiding per Natura 2000-gebied) zijn gebaseerd op de landelijke staat van instandhouding.

Het voorzorgsbeginsel speelt een belangrijke rol bij vergunningaanvragen. Dit voorzorgsbeginsel houdt in dat alle aspecten moeten worden onderzocht die de instandhoudingsdoelstellingen mogelijk in gevaar kunnen brengen. Op basis van een zogenaamde Voortoets wordt bepaald in hoeverre een activiteit mogelijk tot verslechtering, dan wel significante verstoring van de beschermde habitats of soorten kan leiden en er derhalve sprake is van een vergunningplicht. Voor zover voor een project afzonderlijk dan wel in combinatie met andere projecten of plannen significante gevolgen daarbij niet kunnen worden uitgesloten, dient een uitgebreide vervolgttoetsing te worden uitgevoerd in de vorm van een zgn. passende beoordeling. Indien uit deze passende beoordeling blijkt dat significante gevolgen ook niet na het nemen van verzachtende, zogenoemde mitigerende maatregelen kunnen worden voorkomen, dan dient voor projecten de zogenoemde ADC-criteria worden doorlopen. Hierbij wordt gekeken naar alternatieven voor het voorgenomen project, indien deze er redelijkerwijs niet zijn bezien er sprake is van een reden van groot openbaar belang en mocht deze er zijn dan dient de schade aan de natuur te worden gecompenseerd.

In bijlage 1 is een uitgebreide beschrijving gegeven van de werking van de Natuurbeschermingswet.

In deze quickscan wordt kort ingegaan op de effecten van de woningbouw, op de door de Natuurbeschermingswet beschermde gebieden in de omgeving van beide locaties in Ooltgensplaat. Het betreft hier een oriëntatiefase.

2.3 Nota ruimte (Ecologische Hoofdstructuur)

De EHS heeft als doel om natuurgebieden te vergroten en met elkaar te verbinden. Hierdoor kunnen planten en dieren zich gemakkelijker verspreiden en zijn gebieden beter bestand tegen klimatologische veranderingen en negatieve milieu-invloeden. In grotere natuurgebieden is bovendien een grotere soortendiversiteit te verwachten.

Om de EHS als netwerk van natuurgebieden te beschermen tegen negatieve effecten van ruimtelijke ingrepen is het afwegingskader Ecologische Hoofdstructuur in het leven geroepen. Dat betekent niet dat ontwikkelingen zoals woningbouw en bedrijvigheid, verboden zijn. Door middel van het afwegingskader kan worden vastgesteld of, en zo ja, onder welke voorwaarden een ontwikkeling in de EHS kan worden toegelaten.

De bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur vindt plaats door het “Nee-tenzij” regime uit de Nota Ruimte (2006). Dit houdt in dat ruimtelijke ingrepen in de EHS met een significant negatief effect op de EHS in principe niet zijn toegestaan, tenzij er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van redenen van groot openbaar belang.

De Nota Ruimte is de beleidsmatige basis voor het afwegingskader voor de Ecologische Hoofdstructuur. Het Rijk en provincies hebben daarnaast de Spelregels EHS (Min. LNV, 2007) opgesteld. De Spelregels EHS zijn een uitwerking, verduidelijking en aanscherping van de verschillende onderdelen van het afwegingskader. De provincies hebben de Spelregels EHS doorgevoerd in het provinciaal ruimtelijk beleid. Omdat de provincies niet verplicht zijn geweest dit rechtstreeks te doen, is ruimte voor regionale maatwerkoplossingen zolang wordt voldaan aan het basisprincipe ‘geen nettoverlies aan waarden, voor wat betreft areaal, kwaliteit en samenhang van de EHS’ en provincies hierover transparant zijn naar burgers, bedrijven en bestuurlijke partners.

De EHS is beschermd via de regelgeving van de ruimtelijke ordening. In het kader van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening (Wro) is het beschermingsregime vastgelegd in de AMvB Ruimte, welke via de provinciale ruimtelijke verordeningen doorwerkt in de gemeentelijke bestemmingsplannen.

In deze quickscan wordt nagegaan of er effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS als gevolg van de ontwikkelingen op beide woningbouwlocaties in Ooltgensplaat te verwachten zijn.

3 PROJECTGEBIED

3.1 Plangebied

Het bestemmingsplan is overwegend conserverend van aard. Er zijn verschillende locaties aangewezen waar het wenselijk is dat woningbouw mogelijk wordt gemaakt. In dit onderzoek worden twee van deze locaties onderzocht. In figuur 3.1 zijn beide locaties weergegeven. Locatie 1 betreft een perceel aan de Langeweg. Dit is de laatste kavel van het dorp aan de Langeweg (één van de uitvalswegen van Ooltgensplaat). Het is de wens hier één woning te realiseren.

Locatie 2 betreft de Molendijk, een voormalige tuinderij. De eigenaar van dit stuk grond wil hier 3 woningen realiseren.

Figuur 3.1. Topografische kaart met de twee locaties waar woningbouw gewenst is

Locatie 1 aan de Langeweg ligt aan de rand van het dorp, het betreft een perceel dat momenteel in gebruik is als 'paardenwei'. Op het perceel staan een paar kleine bomen en een schuurtje. Het perceel zelf bestaat uit intensief begraasd grasland. Aan de zuidzijde van het perceel ligt een smalle sloot met zeer steile oevers. Aan de noordkant grenst het terrein aan een parkachtige achtertuin, aan de westzijde ligt een boerderij en erf en aan de oostzijde wordt het terrein begrensd door een oprijlaan.

Locatie 2 aan de Molendijk is ingesloten tussen huizen aan de west en zuidzijde. Aan de noordoostkant van dit perceel ligt een oude wal die in vroegere tijden als verdedigingswal van het dorp fungeerde. Op de wal is laanbeplanting aanwezig. Het terrein wordt aan de zuidzijde ontsloten op de Molendijk. Rondom het terrein liggen achtertuinen van woningen aan de Prins Bernardstraat en 't Meulentje, deze zijn afgesloten van het terrein door perceelscheidingen in de vorm van coniferenhagen en schuttingen. Een deel van het terrein is verhard met tegels en een deel van het terrein bestaat uit grasland.

Figuur 3.2 Locatie aan de Langeweg. Foto genomen richting het oosten

Figuur 3.3 Locatie aan de Molendijk. Foto genomen vanaf de ontsluiting op de Molendijk.

3.2 Voorgenomen ingreep

Op locatie 1 bestaat de wens één woning te bouwen, op locatie 2 bestaat de wens een drietal woningen te bouwen. Om woningbouw mogelijk te maken zullen beide terreinen (gedeeltelijk) bouwrijp gemaakt moeten worden, waardoor vermoedelijk een deel van de aanwezige beplanting wordt verwijderd. Daarnaast is tijdens de uitvoering mogelijk sprake van een tijdelijke toename van de geluidsbelasting (door heien) op beide locaties.

4 TOETSING FLORA- EN FAUNAWET

4.1 Methoden

Het bevoegd gezag verlangt dat uit het natuurwaardenonderzoek duidelijk wordt welke beschermde soorten in het plangebied leven, wat de functie van het gebied is voor de soort(en), in hoeverre deze wordt aangetast door de voorgenomen werkzaamheden en welke mitigerende maatregelen worden uitgevoerd om de functionaliteit te behouden. Daarom is het volgende stappenplan gevolgd.

Stap 1: Inventarisatie van mogelijk aanwezige beschermde soorten

Om een indruk te krijgen van het voorkomen van beschermde dieren en planten in het plangebied zijn er bronnen geraadpleegd op het (mogelijk) voorkomen van beschermde soorten. Dit betreft met name beschikbare verspreidingsinformatie op kilometerhokniveau van PGO's als Stichting RAVON, Zoogdiervereniging en van www.waarneming.nl en www.telmeel.nl in de omgeving.

Om een uitspraak te kunnen doen over de aanwezigheid van beschermde natuurwaarden en de geschiktheid van het plangebied als habitat van deze natuurwaarden is een veldbezoek gebracht aan het plangebied op donderdag 9 februari 2012. De weersomstandigheden waren droog, bewolkt, windkracht 3, met een temperatuur van circa -4 °C.

Dit veldbezoek was gericht op het inschatten van de geschiktheid van het plangebied als habitat voor beschermde soorten. Het is geen gericht onderzoek naar de aanwezigheid van beschermde soorten, omdat er voor elke soortgroep een eigen methodiek (en geschikt jaargetijde) vereist is.

Stap 2: Vaststelling van de effecten

Om vast te stellen of het project effect heeft op beschermde flora en fauna, is een beknopte analyse gemaakt van het project in relatie tot de habitateisen van de beschermde soorten uit het gebied.

Stap 3: Beschrijving van de effecten op beschermde soorten

Door de resultaten van stap 1 en stap 2 te koppelen zijn de mogelijke effecten van het voorgestelde project op de aanwezige natuurwaarden inzichtelijk gemaakt.

Stap 4: Voorstellen van mitigerende maatregelen

In deze stap zijn voorstellen gedaan om de effecten te mitigeren.

Stap 5: Conclusie

In deze stap is bepaald of het waarschijnlijk is dat het project in het licht van de wet- en regelgeving ten aanzien van beschermde soorten doorgang kan vinden. Hierbij wordt rekening gehouden met de onder de Flora- en faunawet vastgestelde criteria ten aanzien van onder andere de gunstige staat van instandhouding van de soort, eventuele alternatieven en bij wet genoemde belangen.

4.2 Resultaten

4.2.1 Vaatplanten

Er zijn geen waarnemingen bekend van beschermde vaatplanten in de directe omgeving van beide terreinen. Locatie één bestaat uit een voedselrijk intensief gebruikt grasland en locatie 2 is een deels verhard terrein binnen een bebouwde omgeving. Het plangebied is hierdoor floristisch gezien weinig interessant. Aanwezige habitats zijn niet geschikt voor zwaardere beschermde vaatplanten.

Beschermde vaatplanten zijn afwezig op beide locaties.

4.2.2 Zoogdieren

De Zoogdierverseniging en www.waarneming.nl geven weer, dat de algemene soorten (tabel 1 van de Flora- en faunawet) egel, mol, gewone bosspitsmuis, huisspitsmuis, haas, konijn, rosse woelmuis, veldmuis, muskusrat, bosmuis, huismuis bruine rat, vos en ree voorkomen in het plangebied en de omgeving hiervan. Zwaardere beschermde soorten (tabel 3 van de Flora- en faunawet) die waargenomen zijn in de omgeving van het plangebied zijn noordse woelmuis, bever en de vleermuissoorten gewone dwergvleermuis, laatvlieger en ruige dwergvleermuis.

Gezien de aard van beide plangebieden en de ligging in een stedelijke omgeving kan het voorkomen van de zwaardere beschermde soorten noordse woelmuis en bever uitgesloten worden in beide plangebieden. Beide soorten hebben een natter en meer natuurlijk leefgebied dan aanwezig is in het plangebied. De noordse woelmuis is op Goeree Overflakkee vooral bekend van buitendijkse gebieden zoals de Hellegatsplaten. Op www.waarneming.nl zijn enkele meldingen van de bever bekend aan de buitendijkse zijde van de molendijk in het Spui.

Het plangebied is op basis van aanwezige habitats niet geschikt voor zwaar(er) beschermde grondgebonden zoogdieren. Deze zoogdieren stellen over het algemeen hoge eisen aan hun leefomgeving, waaraan het plangebied niet voldoet.

Op en rondom beide locaties staan diverse bomen en huizen. De bomen op beide terreinen zijn relatief jong en niet geschikt als potentiële verblijfplaatsen voor vleermuizen. Huizen en andere gebouwen die mogelijk geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen staan alleen aan de randen van beide plangebieden en niet binnen de begrenzing van beide terreinen. De huizen en andere gebouwen grenzend aan beide locaties fungeren mogelijk wel als verblijfplaats voor gebouwbewonende vleermuizen, zoals gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Binnen de begrenzing van beide locaties zijn geen potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig, in de directe omgeving zijn wel potentiële verblijfplaatsen aanwezig.

Gezien de beslotenheid van locatie 2 en de beplanting aan de randen van deze locatie, wordt het gebied mogelijk gebruikt als (marginaal) foerageergebied van de gewone dwergvleermuis. De beplantingstructuur op de verhoogde wal aan de noordoostzijde van locatie 2, heeft de hoogste potentie als foerageergebied.

4.2.3 Vogels

Er zijn geen bomen met holtes of andere jaarrond beschermde nesten aangetroffen nabij beide locaties. Ook het voorkomen van andere jaarrond beschermde broedlocaties is uit te sluiten binnen de begrenzing van beide locaties. De huizen in de directe omgeving bieden mogelijk wel plaats aan vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten, zoals gierzwaluw en huismus. Tijdens het veldbezoek zijn op locatie 2 een aantal huismussen aangetroffen. Deze soort is erg honkvast en broed waarschijnlijk in de directe omgeving van locatie 2.

Verwacht wordt dat in de tuinen grenzend aan beide terreinen en in de bomen, struiken en ruigten op beide terreinen diverse vogels broeden. Het betreft hier niet-jaarrond beschermde soorten.

4.2.4 Reptielen en amfibieën

Uit de omgeving van beide plangebieden zijn alleen de algemene amfibiesoorten bruine kikker, groene kikker-complex, gewone pad en kleine watersalamander bekend (www.telmee.nl). Strengbeschermde reptielen en amfibieën ontbreken in de omgeving van het plangebied.

In het plangebied zijn geen geschikte voortplantingswateren aanwezig voor amfibieën. De sloot aan de zuidzijde van locatie 1 heeft erg steile oevers en is niet of nauwelijks geschikt als voortplantingswater. Mogelijk bevinden zich in de tuinen grenzend aan beide locaties vijvers, die dienst doen als voortplantingswater voor algemene amfibiesoorten.

Ook voor algemene amfibieën (tabel 1) zijn beide locaties beperkt geschikt. Het is echter niet uit te sluiten, dat de bruine kikker, gewone pad, groene kikker-complex en kleine watersalamander voorkomen, in de ruigte aan de randen van beide locaties in de periode van winterrust.

4.2.5 Vissen

Uit de directe omgeving van beide locaties zijn geen beschermde vissoorten bekend. Ook ontbreekt het op beide locaties aan geschikt leefgebied voor beschermde vissoorten. Het slootje aan de zuidzijde van locatie 1 is smal, heeft steile oevers en is niet tot nauwelijks geschikt als leefgebied voor bittervoorn en kleine modderkruiper.

Beschermde vissoorten zijn afwezig op beide locaties.

4.2.6 Ongewervelde dieren

Er zijn geen meldingen van zwaarder beschermde en/of zeldzame ongewervelde dieren in of nabij het plangebied. Door de eentonige vegetatie en de eentonige begroeiing op de oevers van de sloot aan de zuidzijde van locatie 1 vormen beide locaties geen geschikt leefgebied voor zwaarder beschermde ongewervelde dieren.

4.2.7 Conclusies

In Tabel 4.1 staat weergegeven welke soorten mogelijk kunnen voorkomen in het plangebied.

Tabel 4.1. Mogelijk voorkomende beschermde soorten van de Flora- en faunawet in of nabij het plangebied, op basis van beschikbare verspreidingsinformatie en veldbezoek.

<i>Soortgroep</i>	<i>Mogelijk aanwezig?</i>	<i>Mogelijk voorkomende soorten</i>	<i>Beschermingscategorie</i>
Vaatplanten	Nee		
Grondgebonden zoogdieren	Ja	Algemene soorten	Tabel 1
Vleermuizen	Ja	Gewone & ruige dwergvleermuis, laatvlieger,	Tabel 3
Vogels	Ja	Diverse niet jaarrond-beschermde soorten, huismus en gierzwaluw	Vogels
Amfibieën	Ja	Bruine kikker, gewone pad, groene kikker-complex en kleine water salamander	Tabel 1
Reptielen	Nee		
Vissen	Nee		
Ongewervelde dieren	Nee		

4.3 Effecten op beschermde soorten

4.3.1 Beschrijving van de effecten

Effecten zijn onder te verdelen in tijdelijke effecten (treden alleen op tijdens de uitvoer van de werkzaamheden) en permanente effecten (treden op als gevolg van permanente veranderingen in de omgeving). Tijdens de werkzaamheden kan bijvoorbeeld verstoring en vernietiging van leefgebied optreden. De vernietiging van leefgebied kan permanent zijn. Daarnaast is het mogelijk dat bij de uitvoering van werkzaamheden individuen worden verstoord. Hieronder wordt per soortgroep beschreven welke effecten mogelijk zijn.

4.3.2 Effecten op beschermde soorten

Vaatplanten

In het plangebied worden geen beschermde vaatplanten verwacht. Het is dan ook uit te sluiten, dat er effecten optreden op deze soortgroep.

Zoogdieren

In het plangebied komen alleen algemene grondgebonden zoogdieren voor. Verwijderen van beplanting, ruigte en bomen kan effecten hebben op deze soorten. Door de woningbouw gaat mogelijk (tijdelijk) leefgebied van diverse algemene grondgebonden zoogdieren, zoals (spits)muizen verloren. Daarnaast is het mogelijk dat tijdens de werkzaamheden individuen worden verstoord.

Er zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig binnen de begrenzing van het plangebied. Verblijfplaatsen van vleermuizen verdwijnen niet als gevolg van de ingreep er zijn daarom geen permanente effecten te verwachten op verblijfplaatsen van vleermuizen.

Het is mogelijk dat vleermuizen foerageergebied hebben in of nabij het plangebied. Wanneer 's avonds en 's nachts gewerkt wordt en hierbij gebruik gemaakt wordt van verlichting kunnen (tijdelijke) effecten optreden op foerageergebied van de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger. De belangrijkste structuur die mogelijk dienst doet als foerageergebied van vleermuizen betreft de beplanting (bomen) op de verhoogde wal. Wanneer deze beplanting behouden blijft zijn permanente effecten op foerageergebied uit te sluiten. Als gevolg van de werkzaamheden kan verstoring (licht, geluid en trillingen) optreden ten aanzien van verblijfplaatsen van vleermuizen in de nabijheid van het plangebied.

Vogels

Broedgevallen van vogels kunnen door geluid, bewegingen en verlichting worden verstoord indien deze zich binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden bevinden. Het is mogelijk, dat broedende vogels hun nesten verlaten of dat nesten verloren gaan door de werkzaamheden, wanneer tijdens het broedseizoen gewerkt wordt. Het broedseizoen loopt ongeveer van half maart tot half juli (zie blauwe kader in bijlage 1), maar ook daar buiten is het mogelijk dat broedende vogels worden aangetroffen.

Het is niet uit te sluiten, dat er jaarrond beschermde nesten aanwezig zijn in de huizen grenzend aan beide locaties. Ten aanzien van deze jaarrond beschermde nesten worden echter geen effecten verwacht.

Reptielen en amfibieën

In het plangebied komen geen reptielen voor, het is dan ook uit te sluiten dat er effecten optreden op deze soortgroep.

Mogelijk gaat marginaal leefgebied (landbiotoop) van algemene amfibieën mogelijk (tijdelijk) verloren door de kadeversterking. Daarnaast is het mogelijk dat algemene amfibieën verstoord en mogelijk verwond of gedood worden wanneer de werkzaamheden plaatsvinden in de periode van winterrust.

Vissen

Op beide locaties komen geen beschermde vissoorten voor. Het is dan ook uit te sluiten dat er effecten optreden op deze soortgroep.

Ongewervelde dieren

In het plangebied worden geen beschermde ongewervelde dieren verwacht. Het is dan ook uit te sluiten dat er effecten optreden op deze soortgroep.

4.4 Toetsing aan de Flora- en faunawet

4.4.1 Mogelijke overtredingen van de Flora- en faunawet

In het plangebied zijn diverse algemene soorten (tabel 1) aanwezig. Voor deze soorten geldt in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling. Wel is de algemene zorgplicht van de Flora- en faunawet van kracht.

Broedende vogels en hun nesten mogen nooit verstoord worden. Dit is een overtreding van artikel 11. Hiervoor is in principe geen ontheffing te verkrijgen. In het plangebied kunnen diverse vogelsoorten broeden, waardoor voorkomen moet worden dat deze tijdens het broedseizoen, indicatief van half maart tot half juli, verstoord worden.

Naast vogels kunnen in het plangebied zwaarder beschermde vleermuizen (tabel 3) voorkomen. Er treden als gevolg van de werkzaamheden mogelijk effecten op, op het foerageergebied van vleermuizen. Negatieve effecten op het foerageergebied van vleermuizen vormen een overtreding van verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet wanneer door deze effecten de functionaliteit van een verblijfplaats in het geding is. Omdat het op beide locaties om erg kleine oppervlakten gaat en beide terreinen marginaal geschikt zijn als foerageergebied, is het uitgesloten dat mogelijke effecten tijdens de werkzaamheden op het foerageergebied de functionaliteit van eventuele verblijfplaatsen in gevaar brengen. Er wordt echter wel aanbevolen om de beplantingstructuur op de verhoogde wal te behouden.

Verstorende effecten ten aanzien van verblijfplaatsen van vleermuizen zijn niet toegestaan, dit is een overtreding van artikel 11. Hiervoor is alleen een ontheffing te verkrijgen op grond van een wettelijk belang uit de Habitatrichtlijn. De gewenste ontwikkeling (woningbouw) is geen wettelijk belang. Verstoring van verblijfplaatsen van vleermuizen dient daarom voorkomen te worden.

4.4.2 Mitigatie

Er dient rekening te worden gehouden met het optreden van schadelijke effecten op niet-jaarrond beschermde broedvogels. Dit is te voorkomen door:

- buiten het broedseizoen te werken, of
- voorafgaand aan het broedseizoen het broedbiotoop voor vogels ongeschikt te maken en (gedurende het broedseizoen) te houden.

Dit laatste kan uitgevoerd worden door beplanting (heggen, bomen en struiken) te verwijderen voorafgaand aan het broedseizoen. Ontheffing voor verstoring van broedgevallen wordt in principe niet verleend, waardoor het voorkomen van verstoring van broedende vogels noodzakelijk is.

Om te voorkomen, dat tijdens werkzaamheden verstoring optreedt ten aanzien van in de omgeving aanwezige verblijfplaatsen van vleermuizen dienen de werkzaamheden overdag plaats te vinden en dient het terrein 's avonds en 's nachts onverlicht te blijven. Ten aanzien van verstoring door geluid en trillingen kan gesteld worden dat wanneer deze verstoring binnen de wettelijk toelaatbare kaders voor verstoring van omliggende woningen blijft, er geen effecten verwacht worden op verblijfplaatsen van vleermuizen.

Tabel 4.2. Mogelijk optreden van schadelijke effecten op beschermde soorten van tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet nabij plangebied. Mitigatie staat aanbevolen in de laatste kolom.

<i>Soortgroep</i>	<i>Mogelijk voorkomende soorten</i>	<i>Mogelijk schadelijk effect</i>	<i>Aanbevolen mitigatie</i>
Broedvogels	Div. Niet-jaarrond beschermde soorten	Ja	- Buiten broedseizoen werken, of - Locatie ongeschikt maken en houden
Broedvogels	Div. Soorten met jaarrond beschermde nesten	Ja	- Buiten broedseizoen werken, of
Zoogdieren	Vleermuizen	Ja	- Werkzaamheden overdag uitvoeren en werkplaats 's avonds en 's nachts niet verlichten. - Niveau van geluid en trillingen binnen wettelijk toelaatbare kaders houden.

4.4.3 Vervolgstappen

- De mitigatie zoals genoemd in paragraaf 4.4.2 dient uitgevoerd te worden om overtreding van de Flora- en faunawet ten aanzien van vogels en vleermuizen te voorkomen.

4.4.4 Ontheffingplicht

Door het nemen van de mitigerende maatregelen zoals genoemd in tabel 4.2 worden overtredingen van de Flora- en faunawet voorkomen ten aanzien van strengbeschermde soorten. Het is dan ook niet nodig om een ontheffing aan te vragen.

5 TOETSING GEBIEDSBESCHERMING

5.1 Natuurbeschermingswet Natura 2000 gebied Krammer-Volkerak

Beide locaties liggen op ongeveer 1 km van het Natura 2000-gebied Krammer-Volkerak. Gezien de ligging van beide plangebieden (binnen de bebouwde kom) en de afstand tot het Natura 2000-gebied Krammer-Volkerak zijn alleen effecten denkbaar als gevolg van geluidsverstoring.

Krammer-Volkerak is aangewezen voor verschillende habitattypen, de noordse woelmuis en een aantal broedvogels en niet-broedvogels. Vooral broedvogels zijn gevoelig voor geluidsverstoring. De broedvogels waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn aangewezen voor Krammer-Volkerak betreffen broedvogels van open gebied. Op basis van Nederlandse onderzoeken zijn geluidscontouren voor verstoring van 42 dB(A) in/bij bos en 47 dB(A) in/bij agrarisch cultuurland (open gebied) bepaald.

Omdat de woningbouwlocaties in de bebouwde kom van Ooltgensplaat liggen zijn beperkingen verbonden aan het produceren van bouwlawaai om overlast op aanliggende woningen te beperken (zie kader).

Door VROM zijn landelijke toetsingsnormen voor bouwlawaai opgesteld (Circulaire Bouwlawaai, 2010). Als toetsingsnorm voor de geluidbelasting door bouw- en sloopwerkzaamheden op de gevels van woningen tijdens de gehele duur van de werkzaamheden wordt een equivalent geluidniveau over de dag (7.00-19.00 uur) van 60 dB(A) *aanbevolen*. Bij een totale duur van werkzaamheden korter dan 50 dagen kan een toetsingsnorm tot 65 dB(A) worden gehanteerd. Boven de 65 dB(A) maximaal 1 maand, boven de 70 dB(A) maximaal 15 dagen, boven de 75 dB(A) maximaal 5 dagen en boven de 80 dB(A) zou verboden moeten worden.

Uit een vergelijkbaar onderzoek bij Nieuwkoop (van der Goes en Groot, 2011) waar woningbouw heeft plaatsgevonden nabij het Natura-2000 gebied de Nieuwkoopse plassen blijkt dat bij een geluidsbelasting van 74 dB(A) op locatie, het geluidsniveau op 700 meter afstand nog 45 dB(A) bedraagt. Het plangebied is op tenminste 1 kilometer afstand van het Natura 2000-gebied Krammer-Volkerak gelegen. Het is daarom zeker niet te verwachten dat verstoring van aanwezige natuurwaarden plaatsvindt. Effecten op het Natura 2000-gebied Krammer-Volkerak zijn niet aan de orde.

5.2 Ecologische Hoofdstructuur

Op een afstand van 150 meter ten noordwesten van locatie 1 loopt de Ecologische Hoofdstructuur. De gewenste ontwikkeling heeft geen ruimtebeslag in de EHS tot gevolg. Een eventuele geluidstoename is lokaal en van (zeer) korte duur en zal daardoor niet tot een aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden leiden.

Effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS zijn niet aan de orde.

6 CONCLUSIES

In het kader van de bestemmingsplanwijziging van Ooltgensplaat-Dorp en de gewenste woningbouwlocaties die hierin opgenomen worden is natuuronderzoek uitgevoerd. Op basis van dit onderzoek kunnen de volgende conclusies ten aanzien van beschermde natuurwaarden verbonden worden.

6.1 Flora- en faunawet

- In het plangebied komen diverse algemene soorten voor (tabel 1 van de Flora- en faunawet). Voor deze soorten geldt in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling. De Algemene zorgplicht van de Flora- en faunawet is wel van kracht.
- Van de zwaarder beschermde soorten is het niet uit te sluiten, dat broedvogels, en vleermuizen (tabel 3) voorkomen. De hieronder genoemde overtredingen zijn alleen van toepassing indien de soorten daadwerkelijk voorkomen.
- In het plangebied kunnen vogels broeden. Broedende vogels kunnen door de werkzaamheden worden verstoord, wat overtreding van artikel 11 van de Flora- en faunawet oplevert. Door buiten het broedseizoen, dat grofweg loopt van half maart tot half augustus, te werken, of door beide locaties ongeschikt te maken voor broedende vogels voorafgaand aan het broedseizoen, is te voorkomen dat broedende vogels worden verstoord. Hierdoor treedt er dan ook geen overtreding meer op als gevolg van de kadeversterking.
- Om te voorkomen, dat tijdens werkzaamheden verstoring optreedt ten aanzien van in de omgeving aanwezige verblijfplaatsen van vleermuizen dienen de werkzaamheden overdag plaats te vinden en dient het terrein 's avonds en 's nachts onverlicht te blijven. Ten aanzien van verstoring door geluid en trillingen kan gesteld worden dat wanneer deze verstoring binnen wettelijk toelaatbare kaders voor verstoring van woonhuizen blijft, er geen effecten verwacht worden op verblijfplaatsen van vleermuizen.

6.2 Natuurbeschermingswet en EHS

Beide locaties waar woningbouw gewenst is liggen op ongeveer 1 km afstand van het Natura 2000-gebied Krammer-Vokerak. Gezien de afstand en de aard van de ingreep zijn effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van Krammer-Volkerak uit te sluiten.

Locatie 1 aan de Langeweg ligt op een afstand van ongeveer 150 meter van de Ecologische Hoofdstructuur van de Provincie Zuid-Holland. Als gevolg van de gewenste ontwikkeling van locatie 1, vindt geen aantasting plaats van de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS.

7 LITERATUUR

- Groen, van F. M., 2011 Habitattoets Noordenseweg te Noorden, toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998. Van der Goes en Groot.
- Ministerie van VROM, 2010. Circulaire Bouwlawaaï.
- Mostert, K. en J. Willemsen, 2008. Werkatlas verspreiding zoogdieren in Zuid-Holland 2008.

Websites

- www.ravon.nl
- www.sovon.nl
- <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=n2k&groep=1&id=n2k114&topic=doelstelling>
- www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/effectenindicator.aspx?subj=effectenmatrix
- www.zoogdiervereniging.nl
- www.waarneming.nl

Bijlage 1

Nederlandse Natuurwetgeving

Flora- en faunawet

Beschermingscategorieën en verbodsbepalingen

Inleiding

De Flora- en faunawet regelt de bescherming van planten en dieren in Nederland door middel van een aantal verbodsbepalingen (zie Tabel 1). In de wet zijn soorten opgenomen die op landelijk dan wel op Europees niveau zeldzaam en/ of bedreigd zijn of worden. De Flora- en faunawet beoogt niet het in stand houden van een statische populatiegrootte, maar wel het functioneren van de betreffende populatie. Zo kan in sommige gevallen ook met een kleiner aantal individuen de populatie duurzaam blijven voortbestaan. Dit is onder andere afhankelijk van de talrijkheid van de soort, maar ook van zijn flexibiliteit om andere gebieden te bereiken en te koloniseren.

Zorgplicht

In de eerste plaats geldt voor alle inheemse planten- en diersoorten, beschermd of niet, de zorgplicht. In de zorgplicht is opgenomen dat alle planten en dieren een intrinsieke waarde hebben en onvervangbaar zijn. De zorgplicht is een fatsoenseis en houdt in dat bij menselijk handelen voldoende zorg in acht genomen wordt om in het wild levende planten en dieren zoveel mogelijk te beschermen.

Beschermingscategorieën

Op 23 februari 2005 is de Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) Artikel 75 in werking getreden, waarmee drie beschermingsregimes zijn vastgesteld. Hiertoe zijn de beschermde planten en dieren onderverdeeld in drie categorieën. Bijlage 2 geeft een compleet overzicht van de beschermde soorten verdeeld over de drie beschermingsregimes; dit zijn de zogenaamde tabellen 1, 2 en 3 van de Flora- en faunawet. In dit hoofdstuk zal meerdere malen worden verwezen naar deze tabellen.

De beschermde soorten van tabel 1 zijn soorten die in Nederland algemeen voorkomen. Voor verstoring van deze soorten bij uitvoering van werkzaamheden in het kader van bestendig onderhoud, beheer of gebruik, of bij ruimtelijke ontwikkeling of inrichting, waaronder de geplande werkzaamheden vallen, geldt een algemene vrijstelling en is geen ontheffing nodig. Voor deze soorten is er geen noodzaak voor inventarisaties. Soorten van tabel 2 en 3 zijn strenger beschermd. Voor deze soorten geldt een ontheffingsplicht bij werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. Bij het afwegingskader is informatie over de verspreiding van de betreffende soort noodzakelijk.

Voor de soorten, genoemd in tabel 2 van de Flora- en faunawet, is een "lichte toets noodzakelijk". In de lichte toets moet er voor worden gezorgd dat de gunstige staat van instandhouding wordt gegarandeerd en de activiteit moet een redelijk doel dienen.

Voor soorten genoemd in tabel 3 geldt een "uitgebreide toets". Er mag hierin geen andere bevredigende oplossing zijn voor de geplande activiteit, de gunstige staat van in standhouding dient te worden gewaarborgd en er moet sprake zijn van een bij de wet genoemd belang. De gunstige staat van instandhouding van soorten uit bijlage IV van de Habitatrichtlijn dient lokaal beoordeeld te worden. Voor de overige soorten uit tabel 3 is de landelijke populatie van belang.

Tabel 1: Relevante verbodsbepalingen Flora- en faunawet.

Artikel 2 (zorgplicht)	1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. 2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voorzover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.
Artikel 8	Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te onwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
Artikel 9	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
Artikel 10	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
Artikel 11	Het is verboden nesten, holen of andere voortplanting- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
Artikel 12	Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.
Artikel 13	Het is verboden planten of producten van planten, of dieren dan wel eieren, nesten of producten van dieren, behorende tot een beschermde inheemse of beschermde uitheemse plantensoort onderscheidenlijk een beschermde inheemse of beschermde uitheemse diersoort, ..., te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren, te gebruiken voor commercieel gewin, ..., binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen of onder zich te hebben.

Beoordelingskader Flora- en faunawet

Het stroomschema in Figuur 1 geeft weer welke stappen er doorlopen dienen te worden om vast te stellen of er een bij het uitvoeren van de werkzaamheden verbodsbepalingen worden overtreden, waarvoor een ontheffing dient te worden aangevraagd. Indien er beschermde soorten van de tabellen 2 of 3 aanwezig zijn in het plangebied en de activiteiten een mogelijk negatief effect hebben op de gunstige staat van instandhouding, dient te worden vastgesteld of het project kan worden uitgevoerd, waarbij een overtreding van de Flora- en faunawet wordt voorkomen door het nemen van voorzorgsmaatregelen. Zo ja, dan is geen ontheffing ex art 75c nodig.

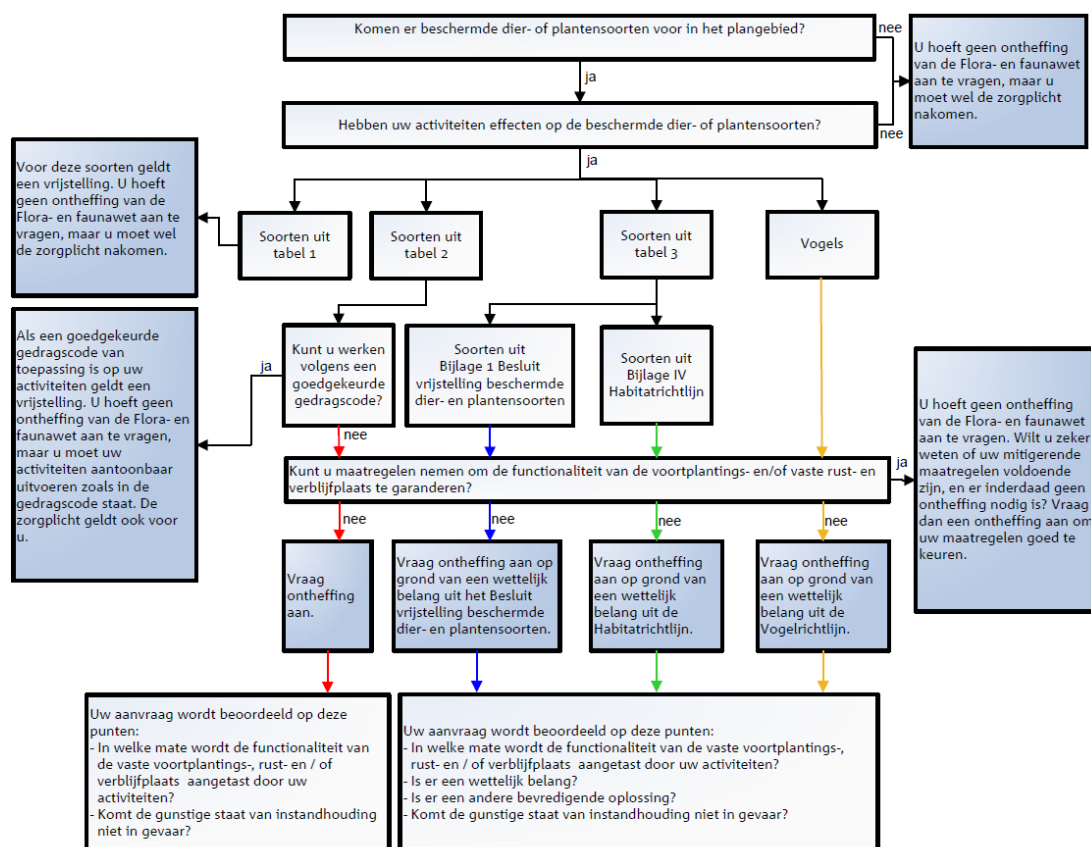
Kan er ondanks het treffen van voorzorgsmaatregelen niet worden uitgesloten dat er effecten op de gunstige staat van instandhouding van beschermde soorten optreden, dan geeft het stroomschema van figuur 1 de te doorlopen stappen weer. Afhankelijk van de 'zwaarte' van de te beschermen soort en de impact van het initiatief op de staat van instandhouding, aanwezigheid van een goedgekeurde gedragscode, zijn er verschillende opties mogelijk.

Indien de uitkomst is dat er een ontheffing nodig is, dan is een belangrijk beoordelingscriterium in hoeverre de 'functionaliteit' voor een specifiek soort intact blijft. Vogels nemen een bijzondere plaats in, in de Flora- en Faunawet, zij worden in deze paragraaf afzonderlijk behandeld.

Mitigerende maatregelen

Het is mogelijk om een overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen door, vóórdat de werkzaamheden van start gaan, voorzorgsmaatregelen te treffen. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort. Het betreft de functies van het leefgebied die ervoor zorgen dat de soort succesvol kan rusten of voortplanten. Mitigerende maatregelen zijn gericht op het voorkómen van de negatieve gevolgen van een activiteit. Dit moet gebeuren binnen het plangebied en voor de soorten die daar vòòrkomen. Het dient te worden voorkomen dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort wordt aangetast.

Figuur 1: Stroomschema van de stappen, die doorlopen dienen te worden om vast te stellen of er een ontheffingsplicht is voor het uitvoeren van de werkzaamheden. Bron: LNV, 2009.

Er zijn 10 punten die kunnen worden gebruikt ter ondersteuning van de vraag of de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de betreffende soort behouden blijft door het nemen van mitigerende maatregelen (LNV, 2009):

- 1) De plek of het gebied wordt met een zekere mate van bestendigheid gebruikt. Er is geen sprake van incidenteel gebruik, maar van een vaste rust- en verblijfplaats.
- 2) De plek of het gebied blijft voorzien in alles wat nodig is voor een specifiek individueel dier in dat gebied en voor alle exemplaren van de populatie ter plekke, om succesvol te kunnen voortplanten of om te kunnen rusten.
- 3) Er is op geen enkel moment, ook niet tijdelijk, een achteruitgang van de ecologische functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats. De diverse functies die een gebied heeft dienen behouden te blijven.
- 4) Door mitigerende maatregelen worden negatieve effecten uitgesloten. Dit kunnen negatieve effecten zijn op zowel de kwaliteit als de kwantiteit van functies in het gebied.
- 5) Mitigerende maatregelen zijn preventief. Dit houdt dus in dat in voorkomende gevallen de mitigatie niet alleen aanwezig is, maar ook functioneert.
- 6) Mitigerende maatregelen moeten leiden tot een verbetering of behoud van de ecologische functionaliteit van het gebied (kwantitatief/kwalitatief) voor de betreffende soort.
- 7) Het positieve effect van mitigatie geeft in evenredige mate ruimte voor de negatieve effecten van de ingreep. De duurzame ecologische functionaliteit mag op geen enkel moment slechter worden.
- 8) Het succes van mitigerende maatregelen moet met een hoge mate van zekerheid vóóraf vaststaan en wordt beoordeeld aan de hand van ecologische criteria.
- 9) De staat van instandhouding en de zeldzaamheid van een diersoort zijn van belang bij het treffen van mitigerende maatregelen.
- 10) De controle op het effect van de maatregelen is een onderdeel van het ecologisch werkprotocol.

Indien er voor het uitvoeren van mitigerende maatregelen dieren gevangen en verplaatst moeten worden, is dat geen overtreding van Artikel 9 (vangen) en 13 (verplaatsen). Het is namelijk niet de bedoeling om dieren aan de natuur te onttrekken. Het is toegestaan om soorten te verplaatsen uit de directe gevarenzone naar een vergelijkbaar habitat in de directe omgeving. Dit moet gebeuren binnen de daarvoor benodigde tijd. De soorten dienen ook in één keer te worden verplaatst, zonder onnodig oponthoud. Het vangen en verplaatsen dient te gebeuren buiten de kwetsbare periode van de betreffende soort. Het vangen en verplaatsen dient te gebeuren door of onder de begeleiding van een ter zake kundige. Stressgevoelige dieren, zoals muizen, vleermuizen en vogels, worden in principe niet verplaatst; bij deze diergroepen dient ervoor te worden gezorgd dat ze uit eigen beweging het werkterrein kunnen verlaten.

Ontheffingsplicht

Er geldt een ontheffingsplicht als de functionaliteit van voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de beschermde soort uit tabel 2 en 3 niet kan worden gegarandeerd door het nemen van mitigerende maatregelen. Belangrijke vragen voor het verkrijgen van een ontheffing zijn:

- in welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast door de werkzaamheden?
- is er een wettelijk belang (niet bij soorten uit tabel 2)?
- is er een andere bevredigende oplossing (niet bij soorten uit tabel 3)?

- hebben de werkzaamheden een redelijk doel (niet bij soorten uit tabel 3)?
- komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Binnen de categorie van strikt beschermde soorten (tabel 3) is daarnaast een deel van de soorten opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Ook behoren alle vogelsoorten tot de categorie die de strengste bescherming geniet binnen de Flora- en faunawet. Om ontheffing te krijgen voor deze soortgroepen, dient het betreffende ruimtelijke ontwikkelingsproject één of meerdere van de geldige belangen te hebben die staan weergegeven in Tabel 2.

Tabel 2. Vereist wettelijk belang ter verkrijging van ontheffing voor strikt beschermde soorten (tabel 3 en vogels). Een "x" betekent dat het belang geldig is voor de betreffende soortgroep.

<i>Wettelijk belang</i>	<i>AMvB Bijlage 1</i>	<i>HR Bijlage IV</i>	<i>Vogels</i>
Bescherming van flora en fauna	x	x	x
Veiligheid van het luchtverkeer	-	-	x
Volksgesondheid/Openbare veiligheid	x	x	x
Dwingende redenen van groot openbaar belang	x	x	-
Ruimtelijke inrichting/ontwikkeling	x	-	-

Vogels

De bescherming van vogels nemen binnen de Flora- en faunawet een aparte positie in. In de Flora- en faunawet is de bescherming van de meeste vogelsoorten gericht de nesten van op broedvogels. Dit houdt in dat de nesten van broedvogels gedurende het broedseizoen zijn beschermd. Het is gedurende het broedseizoen verboden om de nesten van broedvogels te verstoren en/of weg te nemen.

De vogelnesten vallen alleen tijdens het broedseizoen onder de bescherming van Artikel 11 van de Flora- en faunawet. Buiten het broedseizoen zijn nesten van de meeste vogelsoorten niet beschermd. Een ontheffing is niet noodzakelijk als de werkzaamheden buiten het broedseizoen plaats vinden en ook niet als er maatregelen worden getroffen om te voorkomen dat er zich vogels vestigen op de bouwplaats. De Flora- en faunawet kent echter geen standaardperiode voor het broedseizoen (zie kader).

Broedseizoen

Voor een begrip als 'broedseizoen' is geen standaardperiode te hanteren. Afhankelijk van de soort en weersomstandigheden in een bepaald jaar kunnen soorten veel eerder of juist later broeden dan normaal het geval zou zijn. Dit kan zelfs per regio verschillen. Voor de wet is van belang of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. De vaak geciteerde periode 15 maart t/m 15 juli is dus slechts een indicatie. De periode januari tot begin oktober kan theoretisch door broedvogels nog gebruikt worden als een broedperiode. Voor aanvang van de werkzaamheden dient altijd op broedgevallen gecontroleerd te worden.

Er geldt echter voor een aantal vogelsoorten een uitzonderingspositie op het bovenstaande. Deze vogelsoorten zijn ingedeeld in een aantal categorieën en deze zijn gedurende het gehele seizoen beschermd en dan gelden de verbodsbepalingen van artikel 11 van de flora- en faunawet:

- 1) Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld steenuil).
- 2) Nesten van koloniebroeders die elk seizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (roek, gierzwaluw en huismus).
- 3) Nesten van vogels (geen kolonievogels), die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (kerkuil, ooievaar, slechtvalk).
- 4) Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (boomvalk, buizerd, ransuil).
- 5) Nesten van vogels, die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar ervoor hebben gebroed of de directe omgeving ervan, maar dan wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Deze soorten zijn buiten het broedseizoen niet beschermd, maar vragen wel extra onderzoek, omdat ze jaarrond zijn beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dit rechtvaardigen.

Er is in bijlage 3 een overzicht opgenomen van de soorten die vallen binnen bovenstaande beschermingscategorieën. Twee belangrijke vragen bij de beoordeling of er voor de soorten uit de bovenstaande categorieën een ontheffing noodzakelijk is zijn de volgende:

- Is er voor de soort voldoende gelegenheid om zelfstandig een natuurlijk alternatief nest te vinden?
- Is er voor de soort voldoende mogelijkheid om met succes een kunstmatig alternatief nest aan te bieden?

Natuurbeschermingswet 1998

Natura 2000

De Europese Vogelrichtlijn (1979) regelt de bescherming van leefgebieden van Europees bedreigde en kwetsbare vogelsoorten. Met de Europese Habitatrichtlijn (1992) worden Europese (half-) natuurlijke habitats en bedreigde en kwetsbare dier- (andere dan vogels) en plantensoorten beschermd. De Natura 2000-gebieden zijn de gebieden die zijn aangewezen als speciale beschermingszones in het kader van de EU Vogel- en/of Habitatrichtlijn. Deze gebieden samen vormen het omvangrijke Europese Natura 2000-netwerk. Het hoofddoel van Natura 2000 is het stoppen van de achteruitgang en de waarborging van de biodiversiteit in Europa.

Natuurbeschermingswet

Sinds 1 oktober 2005 is het beschermingsregime van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn in de nationale Natuurbeschermingswet 1998 (Nb-wet) geïmplementeerd. Vanuit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn zijn belangrijke bepalingen overgenomen. Eén van die bepalingen is het afwegingskader, inclusief compenserende maatregelen, zoals dat in artikel 6 van de Habitatrichtlijn staat. Het afwegingskader geeft aan op welke wijze besluitvorming plaats moet vinden voor plannen en projecten met mogelijke gevolgen voor beschermde natuurgebieden.

Om schade aan de natuurwaarden waarvoor Natura 2000-gebieden zijn aangewezen (of momenteel nog aangemeld), te voorkomen, bepaalt de wet dat projecten en andere handelingen die de kwaliteit van habitats kunnen verslechteren of die een significant verstorend effect kunnen hebben op Natura 2000-gebieden, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, niet mogen plaatsvinden zonder vergunning (artikel 19d, eerste lid).

In Aanwijzingsbesluiten wordt door het Ministerie van EL&I de bescherming van de Natura 2000-gebieden juridisch vastgelegd. Centraal in de Aanwijzingsbesluiten staan de instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van leefgebieden, natuurlijke habitats en populaties van in het wild levende plant- en diersoorten, waarvoor het betreffende gebied is aangewezen.

De instandhoudingsdoelstellingen ofwel Natura 2000-doelen, geven een concretisering van de hoofddoelstelling van het Natura 2000-netwerk voor Nederland. Deze concretisering gebeurt op landelijk niveau en op gebiedsniveau. Instandhoudingsdoelstellingen zijn gericht op het in gunstige staat van instandhouding brengen of houden van habitattypen en soorten. De Natura 2000-doelen op landelijk en op gebiedsniveau worden vastgelegd in het zo te noemen 'Natura 2000 Doelendocument'. Het Natura 2000 Doelendocument omvat het landelijke kader van de Natura 2000-doelen, de bijdrage van Nederland aan het Natura 2000-netwerk en de bijdrage van concrete gebieden hieraan. De Natura 2000-doelen betreffen zowel behoud van bestaande waarden als ontwikkeling van waarden. De doelen op gebiedsniveau worden opgenomen in de aanwijzingsbesluiten voor de Natura 2000-gebieden en verder uitgewerkt in de Beheerplannen.

Het beheerplan van het Natura 2000-gebied Voordelta is inmiddels gereed. De beheerplannen van de Natura 2000-gebieden Voornes Duin en Solleveld & Kapittelduinen worden naar verwachting in 2011 vastgesteld.

Het aanwijzingsbesluit definieert naast de instandhoudingsdoelstellingen de precieze omvang en begrenzing van het aangewezen gebied. Het is een formeel besluit en daarmee het instrument dat burgers, bedrijven en andere overheden direct bindt. Aanwijzingsbesluiten hebben in beginsel een onbepaalde looptijd en worden vastgesteld door de Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I). De aanwijzingsbesluiten voor de Natura 2000-gebieden Voordelta en Voornes Duin zijn in 2008 definitief vastgesteld. Het (ontwerp-) aanwijzingsbesluit van het Natura 2000-gebied Solleveld & Kapittelduinen wordt naar verwachting in 2011 definitief vastgesteld.

Externe werking

Niet alleen activiteiten in een Natura 2000-gebied kunnen invloed hebben op de staat van instandhouding van het gebied, ook activiteiten buiten het gebied kunnen de waarden in een gebied beïnvloeden. Dit wordt 'externe werking' genoemd.

Bij de vergunningverlening gaat het bij externe werking om de rol van het omringende gebied die dat vervult binnen de levenscyclus van doelsoorten uit het Natura 2000-gebied. Daarbij is te denken aan foerageer- rust- en pleisterplaatsen voor mobiele soorten, in relatie tot het betreffende Natura 2000-gebied. Voor de vergunningverlening betekent dat ook voor activiteiten buiten het gebied getoetst dienen te worden in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998.

Habitattoets

Van nieuwe activiteiten in de vorm van plannen en/ of projecten die in of rondom een Natura 2000-gebied plaatsvinden, moet getoetst worden of deze mogelijk negatieve effecten hebben op de soorten en/ of habitattypen en daarmee ingaan tegen de instandhoudingsdoelstellingen. Om goedkeuring of vergunning te verkrijgen dient de initiatiefnemer van een (mogelijk) schadelijke activiteit of ingreep informatie aan te leveren over de effecten op instandhoudingsdoelstellingen in de vorm van een zogenaamde 'habitattoets'. Dit wordt door het bevoegd gezag getoetst.

Onder de noemer van de habitattoets valt de beoordelingsprocedure voor plannen, projecten en handelingen zoals genoemd in artikel 19d t/m 19j. In bijlage 1 is het schema checklist vergunningverlening opgenomen, waarin is weergegeven welke procedures gevolgd moeten worden bij projecten of handelingen waarop de Nb-wet van toepassing kan zijn. De verschillende procedures (toetsen) die onder de habitattoets vallen, betreffen:

- Voortoets (oriëntatiefase).
- Verslechteringstoets.
- Passende Beoordeling.

Voortoets (oriëntatiefase)

De eerste stap in de habitattoets betreft de vraag of de voorgenomen activiteit tegen het licht van de instandhoudingsdoelen schadelijke gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, en zo ja, of deze gevolgen significant kunnen zijn. Het is niet verplicht om een voortoets uit te voeren, maar het is een goed hulpmiddel. De gevolgen moeten beoordeeld worden in samenhang met die van andere plannen en projecten (cumulatie).

Als de voorgenomen activiteit mogelijk negatieve effecten zal hebben voor een (deel van een) Natura 2000-gebied, start de oriëntatiefase. Deze fase houdt in dat na overleg met het bevoegd gezag wordt nagegaan of de activiteit mogelijk verslechtering of significante verstoring tot gevolg heeft voor een (deel van een) Natura 2000-gebied of de aangewezen soorten in dat gebied. In de oriëntatiefase wordt nagegaan of mitigerende maatregelen de effecten kunnen verminderen of voorkomen.

Uit de oriëntatiefase kunnen drie conclusie volgen:

1. Er zijn zeker geen negatieve effecten. In dat geval is geen vergunning nodig.
2. Er zijn mogelijk negatieve effecten, maar deze zijn niet significant; Er is een Verslechteringstoets nodig.
3. Er zijn mogelijk significant negatieve effecten. Er is een Passende Beoordeling nodig.

Verslechteringstoets

Indien significante effecten op voorhand zijn uit te sluiten voldoet een Verslechteringstoets. Hierbij wordt nagegaan of de verwachte verslechtering of verstoring gezien de instandhoudingsdoelstellingen aanvaardbaar is. Veelal hebben aanvaardbare niet significante effecten betrekking op tijdelijke en/of kleinschalige ingrepen en wordt (onder bepaalde voorwaarden) een vergunning verleend.

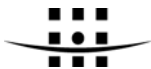
Passende Beoordeling

Met een Passende Beoordeling wordt vastgesteld of door een project of plan er een kans bestaat op een significant negatief effect. Indien er mogelijk sprake is van (significante) negatieve effecten, wordt nagegaan welke mogelijkheden mitigatie of aanpassing van het project of plan biedt. Indien een project of plan zodanig kan worden aangepast of mitigerende maatregelen kunnen worden getroffen, zodat de effecten niet meer (in die mate) optreden, dan hoeft een ADC-toets niet plaats te vinden

Als uit het effectenonderzoek blijkt dat, als gevolg van uitvoering van de activiteit, significante negatieve effecten niet kunnen worden uitgesloten (ondanks mitigatie), dan kan alleen nog vergunning worden verleend na de ADC-toets.

De ADC-toets houdt een onderzoek in naar alternatieven (bijvoorbeeld in de vorm van uitvoering of locatie), het aantonen van een dwingende reden van groot openbaar belang (bijvoorbeeld veiligheid), waaruit blijkt dat deze activiteit uitgevoerd moet worden en compensatie van verloren gaande waarden (bijvoorbeeld door realisatie van geschikt leefgebied elders).

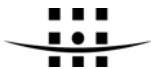

Bijlage 2

Overzicht beschermde soorten

Tabel 1

Zoogdieren

aardmuis (*Microtus agrestis*)
bosmuis (*Apodemus sylvaticus*)
dwergmuis (*Micromys minutus*)
bunzing (*Mustela putorius*)
dwergspitsmuis (*Sorex minutus*)
egel (*Erinaceus europeus*)
gewone bosspitsmuis (*Sorex araneus*)
haas (*Lepus europeus*)
hermelijs (*Mustela erminea*)
huisspitsmuis (*Crocidura russula*)
konijn (*Oryctolagus cuniculus*)
mol (*Talpa europea*)
ondergrondse woelmuis (*Pitymys subterraneus*)
ree (*Capreolus capreolus*)
rosse woelmuis (*Clethrionomys glareolus*)
tweekleurige bosspitsmuis (*Sorex coronatus*)
veldmuis (*Microtus arvalis*)
vos (*Vulpes vulpes*)
wezel (*Mustela nivalis*)
woelrat (*Arvicola terrestris*)

Reptielen en amfibieën

bruine kikker (*Rana temporaria*)
gewone pad (*Bufo bufo*)
middelste groene kikker (*Rana esculenta*)
kleine watersalamander (*Triturus vulgaris*)
meerkikker (*Rana ridibunda*)

Mieren

behaarde rode bosmier (*Formica rufa*)
kale rode bosmier (*Formica polyctena*)
stronkmier (*Formica truncorum*)
zwartrugbosmier (*Formica pratensis*)

Slakken

wijngaardslak (*Helix pomatia*)

Vaatplanten

aardaker (*Lathyrus tuberosus*)
akkerklokje (*Campanula rapunculoides*)
brede wespenorchis (*Epipactis helleborine*)
breed klokje (*Campanula latifolia*)
dotterbloem* (*Caltha palustris*)
gewone vogelmelk (*Ornithogalum umbellatum*)
grasklokje (*Campanula rotundifolia*)
grote kaardenbol (*Dipsacus fullonum*)
kleine maagdenpalm (*Vinca minor*)
knikkende vogelmelk (*Ornithogalum nutans*)
koningsvaren (*Osmunda regalis*)
slanke sleutelbloem (*Primula elatior*)
zwanebloem (*Butomus umbellatus*)

Tabel 2

Zoogdieren

damhert (*Dama dama*)
edelhert (*Cervus elaphus*)
eekhoorn (*Sciurus vulgaris*)
grijze zeehond (*Halichoerus grypus*)
grote bosmuis (*Apodemus flavicollis*)
steenmarter (*Martes foina*)
Wild zwijn (*Sus scrofa*)

Reptielen en amfibieën

alpenwatersalamander (*Triturus alpestris*)
levendbarende hagedis (*Lacerta vivipara*)

Dagvlinders

moerasparelmoervlinder (*Euphydryas aurinia*)
vals heideblauwtje (*Lycaeides idas*)

Vissen

bermpje (*Noemacheilus barbatulus*)
kleine modderkruiper (*Cobitis taenia*)
meerval (*Silurus glanis*)
rivierdonderpad (*Cottus gobio*)

Kevers

vliegend hert (*Lucanus cervus*)

Kreeftachtigen

rivierkreeft (*Astacus astacus*)

Vaatplanten

aangebrande orchis (*Orchis ustulata*)
aapjesorchis (*Orchis simia*)
beenbreek (*Narthecium ossifragum*)
bergklokje (*Campanula rhomboidalis*)
bergnachtorchis (*Platanthera chlorantha*)
bijenorchis (*Ophrys apifera*)
blaasvaren (*Cystopteris fragilis*)
blauwe zeedistel (*Eryngium maritimum*)
bleek bosvogeltje (*Cephalanthera damasonium*)
bokkenorchis (*Himantoglossum hircinum*)
brede orchis (*Dactylorhiza majalis* ssp. *majalis*)
bruinrode wespenorchis (*Epipactis atrorubens*)
daslook (*Allium ursinum*)
dennenorchis (*Goodyera repens*)
duitse gentiaan (*Gentianella germanica*)
franjegentiaan (*Gentianella ciliata*)
geelgroene wespenorchis (*Epipactis muelleri*)
gele helmbloem (*Pseudofumaria lutea*)
gevlekte orchis (*Dactylorhiza maculata*)
groene nachtorchis (*Coeloglossum viride*)
groensteel (*Asplenium viride*)
grote keverorchis (*Listera ovata*)
grote muggenorchis (*Gymnadenia conopsea*)
gulden sleutelbloem (*Primula veris*)
harlekijn (*Orchis morio*)
herfstschroeforchis (*Spiranthes spiralis*)
hondskruid (*Anacamptis pyramidalis*)
honingorchis (*Herminium monorchis*)
jeneverbes (*Juniperus communis*)

euraziatische lynx (*Lynx lynx*)
franjestaart (*Myotis nattereri*)
gewone dolfin (*Delphinus delphis*)
gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*)
gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*)
grijze grootoorvleermuis (*Plecotus austriacus*)
grote hoefijzerneus (*Rhinolophus ferrumequinum*)
hamster (*Cricetus cricetus*)
hazelmuis (*Muscardinus avellanarius*)
ingekorven vleermuis (*Myotis emarginatus*)
kleine dwergvleermuis (*Pipistrellus pygmaeus*)
kleine hoefijzerneus (*Rhinolophus hipposideros*)
laatvlieger (*Eptesicus serotinus*)
meervleermuis (*Myotis dasycneme*)
mopsvleermuis (*Barbastella barbastellus*)
nathusius' dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*)
noordse woelmuis (*Microtus oeconomus*)
otter (*Lutra lutra*)
rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*)
tuimelaar (*Tursiops truncatus*)
tweekleurige vleermuis (*Vespertilio murinus*)
vale vleermuis (*Myotis myotis*)
watervleermuis (*Myotis daubentonii*)
wilde kat (*Felis silvestris*)
witflankdolfijn (*Lagenorhynchus acutus*)
witsnuitdolfijn (*Lagenorhynchus albirostris*)

Reptielen en amfibieën

boomkikker (*Hyla arborea*)
geelbuikvuurpad (*Bombina variegata*)
gladde slang (*Coronella austriacus*)
heikikker (*Rana arvalis*)
kamsalamander (*Triturus cristatus*)
knoflookpad (*Pelobates fuscus*)
muurhagedis (*Podarcis muralis*)
poelkikker (*Rana lessonae*)
rugstreeppad (*Bufo calamita*)
vroedmeesterpad (*Alytes obstetricans*)
zandhagedis (*Lacerta agilis*)

Dagvlinders

donker pimperlauwtje (*Maculinea nausithous*)
grote vuurvlinder (*Lycaena dispar*)
pimperlauwtje (*Maculinea teleius*)
tijmlauwtje (*Maculinea arion*)
zilverstreephooibeestje (*Coenonympha hero*)

Libellen

bronslibel (*Oxygastra curtisii*)
gaffellibel (*Ophiogomphus cecilia*)
gevlekte witsnuitlibel (*Leucorrhinia pectoralis*)
groene glazenmaker (*Aeshna viridis*)
noordse winterjuffer (*Sympecma paedisca*)
oostelijke witsnuitlibel (*Leucorrhinia albifrons*)
rivierrombout (*Stylurus flavipes*)
sierlijke witsnuitlibel (*Leucorrhinia caudalis*)

Vissen

houting (*Conegonus oxyrrhynchus*)
steur (*Acipenser sturio*)

Vaatplanten

drijvende waterweegbree (*Luronium natans*)
groenknolorchis (*Liparis loeselii*)
kruipend moerasscherm (*Apium repens*)
zomerschroeforchis (*Spiranthes aestivalis*)

Kevers

brede geelrandwaterroofkever (*Dytiscus latissimus*)
gestreepte waterroofkever (*Graphoderus bilineatus*)
heldenbok (*Cerambyx cerdo*)
juchtleerkever (*Osmoderma eremita*)

Tweekleppigen

bataafse stroommossel (*Unio crassus*)

klein glaskruid (*Parietaria judaica*)
kleine keverorchis (*Listera cordata*)
kleine zonnedaauw (*Drosera intermedia*)
klokjesgentiaan (*Gentiana pneumonanthe*)
kluwenklokje (*Campanula glomerata*)
koraalwortel (*Corallorhiza trifida*)
kruisbladgentiaan (*Gentiana cruciata*)
lange ereprijs (*Veronica longifolia*)
lange zonnedaauw (*Drosera anglica*)
mannetjesorchis (*Orchis mascula*)
maretak (*Viscum album*)
moeraswespenorchis (*Epipactis palustris*)
muurbloem (*Erysimum cheiri*)
pamassia (*Parnassia palustris*)
pijlscheefkelk (*Arabis hirsuta* ssp. *sagittata*)
poppenorchis (*Aceras anthropophorum*)
prachtklokje (*Campanula persicifolia*)
purperorchis (*Orchis purpurea*)
rapunzelklokje (*Campanula rapunculus*)
rechte driehoeksvaren (*Gymnocarpium robertianum*)
rietorchis (*Dactylorhiza majalis* ssp. *praetermissa*)
ronde zonnedaauw (*Drosera rotundifolia*)
rood bosvogeltje (*Cephalanthera rubra*)
ruig klokje (*Campanula trachelium*)
schubvaren (*Ceterach officinarum*)
slanke gentiaan (*Gentianella amarella*)
soldaatje (*Orchis militaris*)
spaanse ruiter (*Cirsium dissectum*)
steenanker (*Dianthus deltoides*)
steenbreekvaren (*Asplenium trichomanes*)
stengelloze sleutelbloem (*Primula vulgaris*)
stengelomvattend havikskruid (*Hieracium amplexicaule*)
stijf hardgras (*Catapodium rigidum*)
tongvaren (*Asplenium scolopendrium*)
valkruid (*Arnica montana*)
veenmosorchis (*Hammarbya paludosa*)
veldgentiaan (*Gentianella campestris*)
veldsalie (*Salvia pratensis*)
vleeskleurige orchis (*Dactylorhiza incarnata*)
vliegenorchis (*Ophrys insectifera*)
vogelnestje (*Neottia nidus-avis*)
voorjaarsadonis (*Adonis vernalis*)
wantsenorchis (*Orchis coriophora*)
waterdrieblad (*Menyanthes trifoliata*)
weideklokje (*Campanula patula*)
welriekende nachtorchis (*Platanthera bifolia*)
wilde gage (*Myrica gale*)
wilde herfsttijloos (*Colchicum autumnale*)
wilde kievitsbloem (*Fritillaria meleagris*)
wilde marjolein (*Origanum vulgare*)
wit bosvogeltje (*Cephalanthera longifolia*)
witte muggenorchis (*Pseudorchis albida*)
zinkviooltje (*Viola lutea calaminaria*)
zomerklokje (*Leucojum aestivum*)
zwartsteel (*Asplenium adiantum-nigrum*)

Tabel 3

Bijlage 1 AMvB

Zoogdieren

das (*Meles meles*)
boomarter (*Martes martes*)
eikelmuis (*Eliomys quercinus*)
gewone zeehond (*Phoca vitulina*)
veldspitsmuis (*Crocodylus leucodon*)
waterspitsmuis (*Neomys fodiens*)

Reptielen en amfibieën

adder (*Vipera berus*)
hazeworm (*Anguis fragilis*)
ringslang (*Natrix natrix*)
vinpootsalamander (*Triturus helveticus*)
vuursalamander (*Salamandra salamandra*)

Vissen

beekprik (*Lampetra planeri*)
bittervoorn (*Rhodeus cericeus*)
elrits (*Phoxinus phoxinus*)
gestippelde alver (*Alburnoides bipunctatus*)
grote modderkruiper (*Misgurnus fossilis*)
rivierprik (*Lampetra fluviatilis*)

Dagvlinders

bruin dikkopje (*Erynnis tages*)
dwergblauwtje (*Cupido minimus*)
dwergdikkopje (*Thymelicus acteon*)
groot geaderd witje (*Aporia crataegi*)
grote ijsvogelvlinder (*Limenitis populi*)
heideblauwtje (*Plebejus argus*)
iepepage (*Strymonidia w-album*)
kalkgraslanddikkopje (*Spialia sertorius*)
keizersmantel (*Argynnis paphia*)
klaverblauwtje (*Cyaniris semiargus*)
purperstreepparelmoervlinder (*Brenthis ino*)
rode vuurvlinder (*Palaeochrysophanus hippothoe*)
rouwmantel (*Nymphalis antiopa*)
tweekleurig hooibeestje (*Coenonympha arcania*)
veenbesparelmoervlinder (*Boloria aquilonais*)
veenhooibeestje (*Coenonympha tullia*)
veldparelmoervlinder (*Melitaea cinxia*)
woudparelmoervlinder (*Melitaea diamina*)
zilervlek (*Clossiana euphrosyne*)

Vaatplanten

groot zeegras (*Zostera marina*)

Bijlage IV HR

Zoogdieren

baardvleermuis (*Myotis mystacinus*)
bechstein's vleermuis (*Myotis bechsteinii*)
bever (*Castor fiber*)
bosvleermuis (*Nyctalus leisleri*)
brandt's vleermuis (*Myotis brandtii*)
bruinvis (*Phocoena phocoena*)

Bijlage 3 **Overzicht jaarrond beschermde vogelnesten**

Soort	Koloniebroeder	In bebouwde omgeving aanwezig?	Aanwezig in (beschermde) natuurgebieden?	Categorie vast nest
Steenuil	Nee	Ja	Nee	1
Gierzwaluw	Ja	Ja	Nee	2
Roek	Ja	Ja	Nee	2
Huismus	Ja	Ja	Nee	2
Grote gele kwikstaart	Nee	Nee	Ja	3
Kerkuil	Nee	Ja	Nee	3
Oehoe	Nee	Nee	Ja	3
Ooievaar	Nee	Ja	Nee	3
Slechtvalk	Nee	Ja	Ja	3
Boomvalk	Nee	Nee	Ja	4
Buizerd	Nee	Nee	Ja	4
Havik	Nee	Nee	Ja	4
Ransuil	Nee	Nee	Ja	4
Sperwer	Nee	Nee	Ja	4
Wespendief	Nee	Nee	Ja	4
Zwarte wouw	Nee	Nee	Ja	4
Blauwe reiger	Ja	Ja	Ja	5
Boerenzwaluw	Nee	Ja	Nee	5
Bonte vliegenvanger	Nee	Ja	Ja	5
Boomklever	Nee	Ja	Ja	5
Boomkruiper	Nee	Ja	Ja	5
Bosuil	Nee	Nee	Ja	5
Brilduiker	Nee	Nee	Ja	5
Draaihals	Nee	Nee	Ja	5
Eidereend	Nee	Nee	Ja	5
Ekster	Nee	Ja	Nee	5
Gekraagde roodstaart	Nee	Ja	Ja	5
Glanskop	Nee	Ja	Ja	5
Grauwe vliegenvanger	Nee	Ja	Ja	5
Groene specht	Nee	Nee	Ja	5
Grote bonte specht	Nee	Nee	Ja	5
Hop	Nee	Nee	Ja	5
Huiszwaluw	Nee	Ja	Nee	5
IJsvogel	Nee	Nee	Ja	5
Kleine bonte specht	Nee	Nee	Ja	5
Kleine vliegenvanger	Nee	Ja	Ja	5
Koolmees	Nee	Ja	Ja	5
Kortsnavelboomkruiper	Nee	Ja	Ja	5
Oeverzwaluw	Nee	Ja	Ja	5
Pimpelmees	Nee	Ja	Ja	5
Raaf	Nee	Nee	Ja	5

Ruigpootuil	Nee	Nee	Ja	5
Spreeuw	Nee	Ja	Ja	5
Soort	Koloniebroeder	In bebouwde omgeving aanwezig?	Aanwezig in (beschermde) natuurgebieden?	Categorie vast nest
Tapuit	Nee	Nee	Ja	5
Torenavalk	Nee	Ja	Ja	5
Zeearend	Nee	Nee	Ja	5
Zwarte kraai	Nee	Ja	Ja	5
Zwarte mees	Nee	Ja	Ja	5
Zwarte roodstaart	Nee	Ja	Ja	5
Zwarte specht	Nee	Nee	Ja	5